

NEDERZETTING UIT DE IJZERTIJD EN MEROVINGISCHE GRAFVONDSTEN TE MEER

Eén van de zacht opwelvende dekzandruggen langs de westrand van de Markvallei, nu bekend als *Hoog Eind* of *Hoog Eind Meer*, is in de loop van de IJzertijd door een of meerdere families als woonplaats geschikt bevonden. In het toenmalige park-landschap moet de inrichting en de uitbouw van een kleine nederzetting op niet al te grote moeilijkheden gestoten zijn. Heide- en grasland werden afgewisseld door bossen en heesterachtige formaties op basis van hazelaar. Berk, linde, eik en den waren aanwezig doch in mindere mate. Zowel in de venige laagten als in de drassige Markvallei overheerste de els. Het is in dit Kempens landschapsbeeld uit de overgang van Subboreaal naar Subatlanticum dat we ons de nederzetting moeten indenken, waarvan we bij ons onderzoek op het *Hoog Eind* de sporen terugvonden (fig. 8 : 3) ⁽⁶⁾. Het reliëf kwam toen in grote lijnen overeen met het huidige. Erosie op de top van de

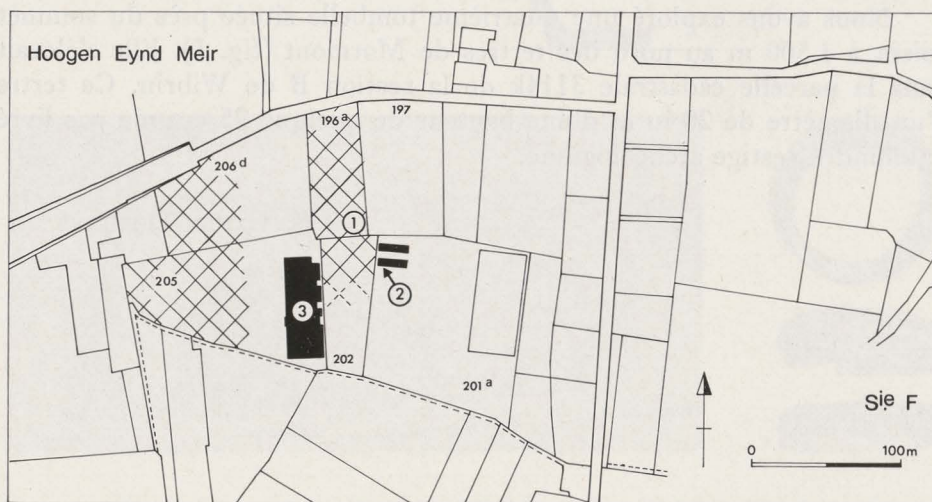

Fig. 8. — Situatieplan (1-2 : Merovingische vondsten; 3 : onderzocht deel van de IJzertijd nederzetting).

⁽⁶⁾ Wij danken de heren J. Goetschalckx en J. Vandervelden voor de toelating die we van hen verkregen voor het onderzoek op hun akkers. Dank gaat eveneens uit naar de Heren A. Sprangers, burgemeester, en G. Elst, raadslid, en naar het voltallige Gemeentebestuur van Meer voor de daadwerkelijke (!) hulp en bijstand die ons werd geboden. Tenslotte danken we ook de Heer Elen, veldwachter, voor zijn toelating tot publikatie van het bij hem bewaarde beekertje.

zandrug en humusakkumulatie van antropogene oorsprong op de hellingen hebben het mikro-reliëf iets verzacht. Recente uitzavingen daarentegen schiepen op hun beurt opnieuw een sterk geaccidenteerd oppervlak. Het is tussen 2 zavelkuilen in, dat we een reeks sleuven konden openen. Slechts in het centraal gedeelte van het alzo onderzochte oppervlak kunnen we tussen de talrijke paalsporen het grondplan herkennen van enkele kleine houten konstrukties (fig. 9). Het eigenlijke woongedeelte lijken we met onze sleuven niet geraakt te hebben. De plattegronden die we op ons plan menen te kunnen herkennen, behoren tot wat men met de eerder ongelukkig gekozen term « spijkers » pleegt aan te wijzen. Of deze gebouwtjes, die ons meestal in hun eenvoudigste vorm bewaard blijven als vierkante of rechthoekige konfiguraties van 4 tot 6 paalkuilen, nu werkelijk dienst gedaan hebben als voorraadschuurtje, eerder dan als hok, werkplaats of gewoon als hut is moeilijk uit te maken. Te oordelen naar de diepe uitgravingen die soms nodig waren en naar de afmetingen hebben sommige palen een zware en stevige konstruktie ondersteund. Een blik op de groep kuilen in de westelijke helft van de sleuven I en X maakt dit wel duidelijk (fig. 9). Uit een verschil in stevigheid kan men trouwens al een funktionele diversiteit afleiden. De aanwezigheid van brokstukken van ijzerslakken, verspreid over het oud oppervlak, kan een aanduiding zijn in de richting van lokaal-ambachtelijk gebruik.

Binnen de grenzen van het opgravingsvlak was het ook in deze zone dat we het geluk hadden het oude oppervlak intact terug te vinden (fig. 10 : 4) : een dikke, donkergrijze tot zwarte hard aangelopen laag, waaruit we ontelbare kleine vertrapelde scherven verzamelden, samen met brokken verse kleileem, brokstukken verbrande huttenleem en ijzerslakken. De paalkuilen zelf waren vanuit dit loopvlak tot diep in de onderliggende podzolbodem (fig. 10 : 5) ingegraven. De sporen tekenden zich echter maar duidelijk af na wegname van het oud oppervlak zelf en van de laatste humusresten van de podzol. Een goede datering voor de nederzetting op basis van de scherven uit het loopvlak is vrij moeilijk te geven. De scherven horen in ieder geval thuis in de La Tène-periode. Scherven met Marneprofiel ontbreken, zodat de beginfase van deze periode kan uitgeschakeld worden. We mogen aannemen dat de nederzetting verlaten werd in het begin of in de loop van de eerste eeuw v. Chr. Op welke economische basis de nederzetting kon bestaan is moeilijk met zekerheid uit te maken. Bij een eerste evaluatie van de pollenmonsters konden we de aanwezigheid vaststellen van pollen van het Cerealia-type, onvoldoende nochtans om tot het bestaan van georganiseerde teelten te mogen besluiten. Waarschijnlijk was de hoofdaktiviteit van pastorale aard, ideaal trouwens in het landschappelijk milieu zoals we het hoger beschreven. Nadat de nederzetting verlaten was, bleef de plaats gedurende zekere tijd onbewoond.

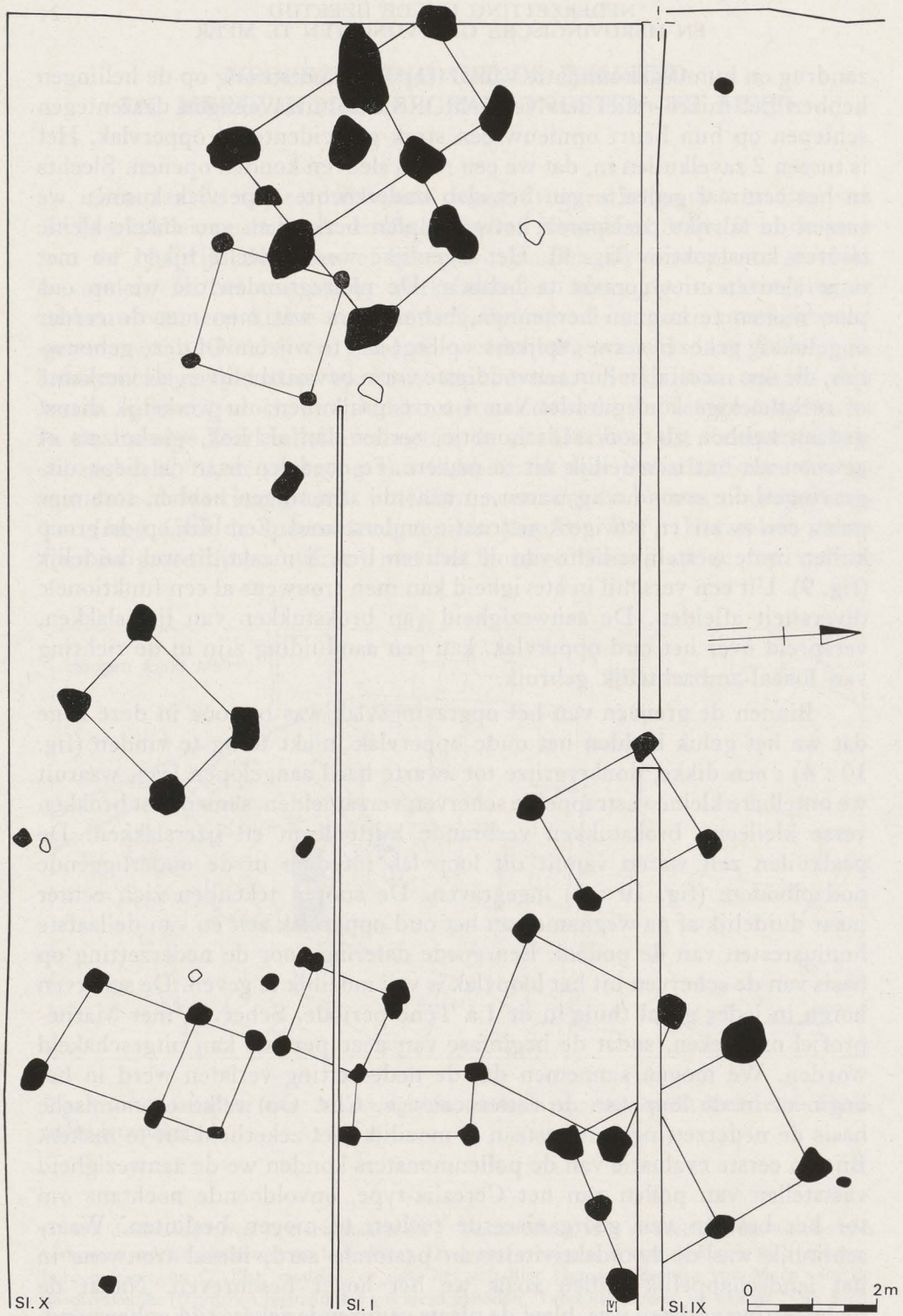

Fig. 9. — Uittreksel uit het opgravingsplan.

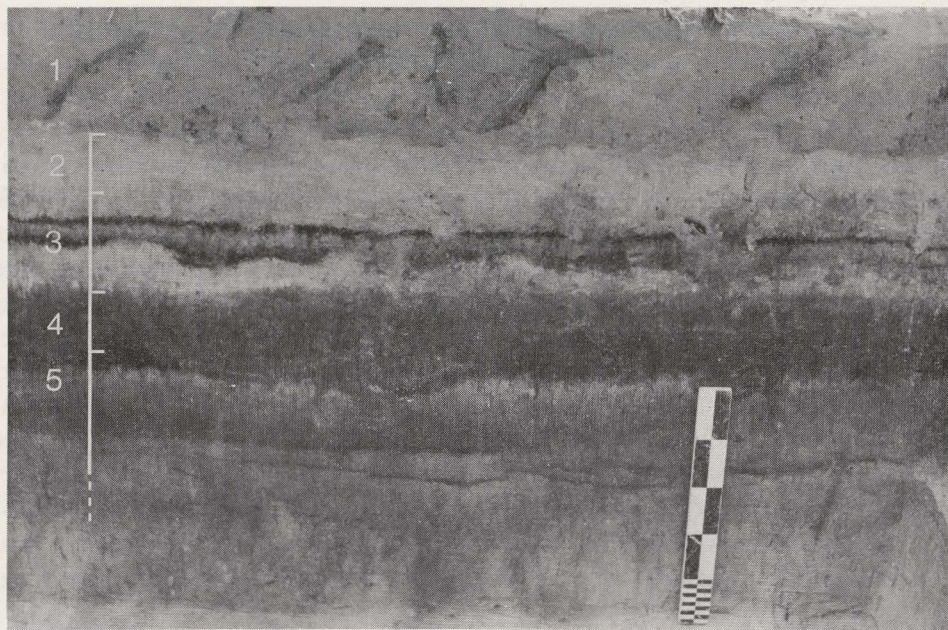

Fig. 10. — De stratigrafische opbouw.

Het *Hoog Eind* raakte bedolven onder stuifzand, waarschijnlijk van lokale oorsprong. Soms kon hier bodemvorming in optreden (fig. 10 : 3). In de loop van de Middeleeuwen werd de top van dit pakket ontgonnen en begon de esvorming (fig. 10 : 2). Deze eslaag gaat tenslotte voor een deel schuil in de huidige bouwlaag (fig. 10 : 1). Het is dit pakket geweest dat in de loop der tijden het IJzertijdoppervlak tot beschermende mantel gediend heeft en het van ontginning en vernieling vrijwaarde. Op de top van de zandrug, ongeveer daar waar de percelen nrs. 196a, 202, 205, en 206d elkaar raken, ontbreekt dit pakket en raakt de ploegsnede reeds de gele C-zanden (fig. 8). Een goed deel van de hoger beschreven en hellingafwaarts aanwezige ophoging vindt hier waarschijnlijk haar oorsprong. De noordelijke sleuven die de top van de zandrug raakten brachten ons dan ook weinig elementen bij. Aangezien oud oppervlak en podzol volledig vernield waren bleven slechts van zeer diep aangezette paalkuilen resten over. In het zuidelijk deel van het opgravingsvlak ontbraken de sporen volledig, zodat een uitbreiding van de nederzetting in die richting niet te verwachten is.

Pollenmonsters, opgenomen in niveaus hoger gelegen dan het IJzertijdoppervlak, doen ons vermoeden dat de onmiddellijke buurt van het *Hoog Eind* bewoond was, misschien (!) tijdens de Romeinse periode. De aangroei van de ruderaal plantengroei en de uitbreiding van de graanteelten

laten daar in ieder geval weinig twijfel over bestaan. Op dit ogenblik is het echter nog niet mogelijk deze niveaus nauwkeuriger in de tijd te situeren. Voortgaande op de vondsten alleen blijft het *Hoog Eind* onbewoond tot in de vroege middeleeuwen. Zeker is dat vanaf de Merovingische periode op en rond het *Hoog Eind* opnieuw mensen leven en sterven. Sinds 1948 werden immers bij uitzavelingswerken op perceel nr. 196a een aantal Merovingische krematiegraven vernield (fig. 8 : 1). Al het aardewerk dat toen opgespit werd raakte op één potje na verloren. Dit ene gave bikonische bekertje vonden we te Meer terug bij de heer Elen (fig. 11 : 4). Toen in het voorjaar van 1976 de eigenaar van perceel nr. 201a de eslaag iets te diep afgegraven had, vonden de Heren A. Sprangers en G. Elst, beide uit Meer, in het opduikende gele zand de scherven van een donkerbruin bekertje, ruwwandig en in de hand gevormd. Later vonden we zelf op die plaats nog 2 mooie kralen (fig. 11 : 1-3). Krematieresten waren echter nergens te bespeuren. Hoewel het zeker is dat beker en kralen samenhoorden, kunnen we moeilijk kategorisch beweren dat het hier resten van een grafmobielier betreft, ook al is dit in het licht van de vroegere vondsten

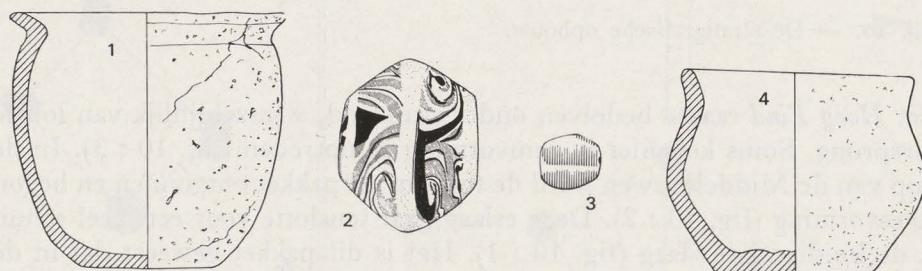

Fig. 11. — Merovingische grafvondsten (1, 4 : sch. 1/3; 2-3 : sch. 1/1).

waarschijnlijk. In de hoop nog een deel van dit grafveld intact terug te vinden, openden we op die plaats ook twee proefsleuven, maar zonder resultaat (fig. 8 : 2). Nergens was een spoor van een of andere bijzetting te bekennen. Een afdoende verklaring hebben we daar niet voor. Mogelijk liggen de bijzettingen zo verspreid dat ze buiten het bereik van de sleuven gebleven zijn. Het kan natuurlijk ook dat we ons reeds op de rand van de begraafplaats bevonden. Alleen onderzoek van de nog niet uitgezavelde delen van belendende percelen zou hier misschien nog nuttig kunnen zijn. Eigenaardig genoeg vonden we in deze twee proefsleuven scherven noch sporen die op een uitbreiding van de IJzertijd nederzetting in oostelijke richting kunnen wijzen.